

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE MODEL OF ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS IN HIGHER SCHOOL ON THE FORMATION OF READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE SPECIALISTS IN THE SPHERE OF SERVICES

У статті розглянуто сутність понять «модель» і «моделювання». Проаналізовано теоретичні основи моделі організації освітнього процесу у вищій школі, що забезпечує формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг. Представлена модель організації освітнього процесу у вищій школі, яка забезпечує зближення навчання фахівців сфери послуг із їх майбутньою професійною діяльністю. Виділено й охарактеризовано основні структурні компоненти моделі: мотиваційно-цільовий, методологічний, технологічний, оцінювально-результативний. Результатом введення в дію презентованої моделі буде сформованість готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг.

Ключові слова: модель, моделювання, фахівець сфери послуг, професійна підготовка, освітній процес.

В статье рассмотрена сущность понятий «модель» и «моделирование». Проанализированы теоретические основы модели организации образовательного процесса в высшей школе, что обеспечивает формирование готовности к профессиональной деятельности будущих специалистов сферы услуг. Представлена модель организации образовательного процесса в высшей школе, что обеспечивает сближение обучения специалистов сферы услуг с их будущей профессиональной дея-

тельностью. Выделены и охарактеризованы основные структурные компоненты модели: мотивационно-целевой, методологический, технологический, оценочно-результативный. Результатом введения в действие презентованной модели будет сформированность готовности к профессиональной деятельности будущих специалистов сферы услуг.

Ключевые слова: модель, моделирование, специалист сферы услуг, профессиональная подготовка, образовательный процесс.

The article deals with the essence of the concepts of "model" and "modeling". The theoretical foundations of the model of the educational process in higher education are analyzed, which ensures the formation of readiness for professional activity of future specialists in the service sector. The model of the organization of educational process in higher education is presented, which ensures the convergence of training of specialists in the service sector with their future professional activities. The main structural components of the model are identified and characterized: motivational-target, methodological, technological, evaluative-effective. It is proved that the result of the introduction of the presented model will be the formation of readiness for professional activity of future specialists in the service sector.

Key words: model, modeling, service sector specialist, professional training, educational process.

УДК 378:338.46

Іванова О.А.,
викладач
Комерційного технікуму
Дніпровського державного технічного
університету

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблема формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг є однією з найактуальніших і найскладніших в організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, від розв'язання якої залежить ефективність і результативність їх професійної діяльності.

Актуальність проблеми формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг у процесі фахової підготовки зумовлена стрімкими соціально-економічними, інноваційно-освітніми змінами в суспільстві, кризовими явищами в економіці, що посилюють тенденції високої конкуренції на ринку праці серед випускників закладів вищої освіти. Зазначені трансформації спонукають до удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг із метою підготовки конкурентоспроможних професіоналів, здатних адаптуватися до мінливих умов фахового середовища, формування у них потреби

в досягненні успіху, творчому самовираженні, самореалізації.

Одним зі шляхів вирішення зазначених завдань є створення моделі організації освітнього процесу у вищій школі, що забезпечує формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг аналізуються у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців (Є. Алілуйка, О. Бондаренко, М. Галицької, Н. Горбатюк, І. Гриценко, І. Жорової, І. Зоріна, Я. Казарницької, В. Квартальнова, М. Лобур, О. Марущак, І. Носової, З. Павицької, Н. Паркіної, В. Радкевич, О. Риданової, Л. Сакун, Н. Свірідова, В. Федорченка, І. Чепок та ін.). Метод моделювання є загальнонауковим, утім набув широкого застосування в педагогіці. Специфіка його застосування в педагогічній науці й практиці розкрита в працях вчених: А. Вербицького, Н. Волкової, Б. Гнеденка,

О. Горстка, О. Дахіна, І. Зязюна, В. Краєвського, Л. Кудрявцева, В. Кушніра, Р. Мак-Лоуна, В. Михеєва, О. Савченко, Г. Сагач, Є. Степанова, І. Фомічової, Л. Фрідмана, В. Штоффа та інших науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що існує багато наукових праць, у яких обґрунтовується модель організації освітнього процесу у вищій школі, яка забезпечує формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців, актуальним залишається питання створення моделі організації освітнього процесу щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг. Впровадження презентованої моделі є досить важливим кроком у досягненні мети професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг.

Мета статті – розробити та проаналізувати теоретичні основи моделі організації освітнього процесу у вищій школі, що забезпечує формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг.

Згідно з метою було поставлено такі завдання: розкрити підходи науковців до сутності понять «модель» і «моделювання»; з'ясувати теоретико-методичні основи моделі організації освітнього процесу щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг; розробити модель організації освітнього процесу у вищій школі, яка забезпечує зближення навчання майбутніх фахівців сфери послуг із їх професійною діяльністю; обґрунтувати, що результатом введення в дію презентованої моделі буде сформованість готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що поняття «модель» широко використовується в різних сферах. Термін «модель» походить від латинського *modulus* – «міра, аналог, зразок, взірець». У словнику іншомовних слів «модель» визначається як схема, що імітує будову і дію будь-якого процесу [6, с. 433]. Сучасна вільна онлайн-енциклопедія Вікіпедія тлумачить це поняття як «відтворення чи відображення об'єкта, задуму (конструкцій), опису чи розрахунків, що відображає, імітує, відтворює принципи внутрішньої організації або функціонування, певні властивості, ознаки чи (та) характеристики об'єкта дослідження чи відтворення (оригіналу)». З погляду логіки та методології науки модель ототожнюється з описом об'єкта (предмета, процесу або явища) певною формалізованою мовою, складеного з метою дослідження його властивостей.

У педагогіці, за визначенням О.М. Дахіна, «модель – це штучно створений об'єкт у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який, будучи подібним до досліджуваного об'єкта (або явища), відображає і відтворює

в більш простому й узагальненому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язок і відношення між елементами цього об'єкта» [2, с. 22].

На думку В. Штоффа, модель – це «уявлювана або матеріально реалізована система, яка відображає або відтворює об'єкт дослідження та здатна замінити його так, що її вивчення дасть нам нову інформацію про об'єкт» [4, с. 19].

Таким чином, моделювання – це метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю).

Цікавим вважаємо підхід до визначення сутності поняття «моделювання» Н.П. Волкової. Так, вчена розглядає його як «процес ідеалізації реального об'єкта з виділенням певних характеристик (суттєвих сторін чи аспектів) з метою його вивчення» [1, с. 8].

Важливим для нашого дослідження є погляд О.Я. Савченко на поняття «моделювання», яке дослідниця розглядає у різних аспектах, а саме як:

1) метод дослідження об'єктів на їх моделях-аналогах;

2) побудову і вивчення моделей реальних предметів і явищ та спеціально сконструйованих предметів і явищ;

3) розуміння моделі у навчанні як змісту, який треба засвоїти, й, одночасно, засобу засвоєння [5, с. 358–359].

В.А. Кушнір під моделюванням у педагогічному процесі розуміє опосередковане практичне чи теоретичне дослідження педагогічного об'єкта, за якого безпосередньо вивчається не сам об'єкт, а деяка допоміжна штучна система, яка «перебуває в деякій об'єктивній відповідності до об'єкта пізнання; здатна заміщати його у певних відношеннях; в підсумку під час дослідження об'єкта дає інформацію про сам об'єкт моделювання» [3, с. 53].

У межах нашого дослідження зосереджено увагу на таких властивостях моделі, як: 1) простота, доступність для дослідження, на відміну від реального об'єкта; 2) здатність надавати нову, невідому інформацію про об'єкт-оригінал; 3) ефективність в управлінні об'єктом; 4) панорамність. Моделюючи освітній процес, що забезпечує зближення здобувачів освіти із їх майбутньою професійною діяльністю, ми керуємося такими основними принципами, як цілісність, специфічність, єдність, сумісність із навколишнім середовищем.

Отже, модель є теоретично і практично організованою структурою, яка відтворює ту чи іншу частину дійсності у схематизованій і наочній формі. Відображаючи чи відтворюючи об'єкт дослідження, модель здатна заміщати його таким чином, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт.

Ми переконані, що моделювання як метод педагогічного дослідження дозволяє зблизити освітній процес із професійною діяльністю студентів, головною перевагою якого є можливість охопити систему цілісно, а це дозволить поліпшити планування освітнього процесу, оптимізувати структуру освітньо-виховного процесу.

Аналіз педагогічної літератури і досліджень дозволяє нам у моделі організації освітнього процесу, що забезпечує зближення майбутніх фахівців сфери послуг із їх професійною діяльністю, умовно виділити такі основні структурні компоненти: мотиваційно-цільовий, методологічний, технологічний, оцінювально-результативний.

Розкриємо сутність кожного структурного компонента моделі.

Мотиваційно-цільовий компонент моделі представлений єдністю мети з мотиваційною сферою особистості. Загальною метою підготовки майбутніх фахівців сфери послуг є підготовка висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, активних суб'єктів професійної діяльності, здатних самостійно аналізувати виробничі ситуації та виробляти власну стратегію дій, знаходити й обґрунтовувати оптимальні рішення. Згідно з метою поставлено такі завдання:

- стимулювання пізнавальної мотивації майбутнього фахівця, забезпечення появи професійної мотивації;
- оволодіння майбутніми фахівцями знаннями, що дають цілісне уявлення про зміст, структуру та функції майбутньої професійної діяльності;
- відпрацювання професійних умінь і навичок, необхідних для успішного виконання завдань майбутньої професійної діяльності;
- актуалізація потреби в самопізнанні, самовизначенні та самовихованні.

Ми переконані, що цілі підготовки взаємопов'язані з мотиваційною сферою особистості, оскільки забезпечення компетентності майбутніх фахівців є не тільки освітнім, а й внутрішньоособистісним процесом, результатом якого мають стати справжні зміни свідомості, перетворення професійних знань, умінь, навичок, зміна мотивів, цінностей, прагнень, формування адекватної моделі власного «Я».

Механізмом, що забезпечує реалізацію потреби особистості, є мотивація діяльності. До речі, діяльність студентів у процесі навчання визначається наявністю різних мотивів: зовнішнього схвалення («знання потрібні, щоб мене вважали освіченою людиною і поважали»), вимушеності («вивчаю тому, що передбачено вимогами», «необхідно скласти залік»); професійної спрямованості («це необхідно для професійного розвитку»), процесуальними («подобається апробувати на практиці отримані знання»); саморозвитку, перевірки своїх здібностей і можливостей («хочу оволодіти профе-

сійними знаннями, сформувати професійні вміння, щоб бути впевненим під час здійснення різноманітних професійних дій»). Однак зауважимо, що успішність навчання визначає не сам факт наявності тих чи інших мотивів, а їхній особистісний сенс для студента, самостійність виникнення та виявлення, рівень усвідомлення, стійкості. Ми вважаємо, що саме викладач має аналізувати особливості мотивації кожного студента, стимулювати позитивні мотиви навчальної діяльності, розглядаючи їх як динамічне явище.

На нашу думку, формування позитивних мотивів, зміцнення інтересу до професійно спрямованих проблем можливе завдяки зовнішнім стимулам, пов'язаним зі змістом освіти, технологіями інтерактивного навчання, у процесі яких студент стає активним учасником різноманітних змодельованих професійних ситуацій, відпрацьовує різні варіанти професійної поведінки, здобуває особистісний досвід з урахуванням власних потреб у майбутній професійній діяльності.

Таким чином, мотиваційно-цільовий компонент моделі утворює той фундамент, на якому «надбудовуються» методики, що забезпечують зближення навчання майбутніх фахівців сфери послуг із їх професійною діяльністю, тобто моделювання цієї діяльності в освітньому процесі.

Розробка моделі освітнього процесу, що забезпечить зближення навчання майбутніх фахівців сфери послуг із їх професійною діяльністю, має базуватися на таких методологічних засадах: особистісно орієнтованому, діяльнісному, аксіологічному, ресурсному, компетентнісному, системному підходах.

Так, аналізуючи наукові дослідження у розумінні *особистісного підходу*, орієнтуємося на його трактування як ключового методологічного принципу вивчення, дослідження освітнього процесу, спрямованого на розвиток і саморозвиток власне особистісних властивостей індивіда. Ураховуючи думки науковців (Т. Якиманська, Л. Божович, О. Попова, О. Резван), зазначимо, що особистісно орієнтована освіта дозволить здійснити орієнтований підхід у навчанні, який надає кожному здобувачу освіти право вибору власного шляху розвитку на основі виявлення його індивідуальних особливостей, життєвих цінностей, прагнень. У цьому аспекті зауважимо, що особистісний підхід дозволить визнати розвиток людини не лише відповідно до засвоєння нею надбань людства, але й через перетворення дійсності. Головною функцією особистості повинне бути формування стійкості й незалежності від безпосереднього впливу середовища. Крім того, важливою тезою ґрунтового дослідження суті особистісного підходу стало визнання його позитивності в організації індивідуалізації педагогічного впливу на суб'єкта навчання, відповідно до якого відбувається рух від особис-

тості, її можливостей до навчальної дисципліни. Таке бачення освітнього процесу дозволяє враховувати потенційні можливості студента, удосконалювати та збагачувати їх, що має позначитися надалі на його самореалізації.

Саме у межах особистісно орієнтованого навчання стає можливим створення вільного освітнього середовища, яке сприяє виявленню студентами можливості висловлювати особисті думки, звертатися по допомогу та підтримку до партнерів освітньої діяльності – викладачів та інших студентів. Особистісно орієнтоване навчання дозволяє «бути собою» в будь-якій ситуації. Отже, вважаємо, що найбільш значними принципами особистісного підходу, що уможливають особистісний саморозвиток майбутніх фахівців сфери послуг, є: 1) врахування індивідуальних особливостей особистості, що передбачає прояв поваги до її самобутності, унікальності, своєрідності; 2) ставлення до здобувача освіти як до суб'єкта власного розвитку; 3) проектування мети якнайповнішого розвитку індивідуальних здібностей, визначення життєвих планів і способів самореалізації.

Переконані, що розвиток особистості не може відбуватися без її включення у діяльність. Таким чином, ключовою дефініцією *діяльнісного підходу* вважаємо активність особистості, засновану на усвідомленні ним мети. Відповідно до аналізу провідного для студентського віку виду освітньо-професійної діяльності, акценти дослідження варто змістити на аналіз потреб, інтересів, життєвих планів, опосередкованих професійним вибором студентів.

У межах нашого наукового інтересу слід зазначити, що поєднання особистісного та діяльнісного підходів дасть можливість спрямувати майбутнього фахівця сфери послуг на визначення особистісних потенцій і спробу їх реалізації в освітньо-професійній діяльності. На нашу думку, найбільш важливим чинником ефективності діяльності повинен виступати інтерес студента не лише до отримання результату, але й до самого процесу, тому що завдяки зацікавленості роботою людина почувається щасливою. Тож створення сприятливих умов для розкриття потенціалу майбутнього фахівця шляхом особистісного підходу, а потім надання йому можливості реалізувати свої здібності в освітньо-професійній діяльності дозволить спрямувати його на самореалізацію у професійній діяльності.

Орієнтуючись на наукові доробки провідних учених (В. Огнев'юк, О. Сухомлинська, В. Сластьонін, Н. Ткачова, В. Франкл), вважаємо, що реалізація *аксіологічного підходу* в освітньому процесі передбачає перенесення акцентів із викладання конкретної системи знань на озброєння майбутніх фахівців сфери послуг певними ціннісними орієнтирами, які є значущими для їхньої особистісної (зокрема фахової) реалізації.

Дійсно, якщо людина має сформовану ціннісну систему, вона чітко уявляє певні орієнтири особистого шляху, які надалі деталізуються у цілях і перспективах. Крім того, цінності є системоутворювальним ядром програми розвитку, діяльності та внутрішнього життя людини, а отже, визначають її життєву позицію, що завжди характеризується певним рівнем сталості. Тож слід наголосити на значній ролі особистісної активності у набутті та прийнятті цінностей майбутнім фахівцем сфери послуг.

Реалізація *ресурсного підходу* досягається стимулюванням особистості до виявлення її активності у самореалізації потенційних можливостей, а також урахуванням природних, особистісних якостей суб'єкта освіти в процесі проектування, здійснення та діагностики результатів його досягнень.

Безперечно, для успішного виконання професійної діяльності людина змушена мобілізувати всі свої внутрішні ресурси і резерви. Ці ресурси використовуються як для отримання позитивного результату, так і для компенсації несприятливого впливу середовища. Отже, йдеться про наявність у людини певного індивідуального внутрішнього потенціалу (або ресурсу), що є необхідною основою її успішної професіоналізації. Індивідуальний ресурс людини складається із внутрішніх резервів (енергетичних, психофізіологічних, інтелектуальних, вольових та інших можливостей) і її потенційного розвитку. У процесі діяльності відбувається трансформація ресурсу людини у різні види результатів діяльності.

Усвідомлення ресурсів, які є актуальними для професійної діяльності, не є остаточною ланкою готовності майбутнього фахівця сфери послуг до фахової реалізації. Лише за умови сформованості достатнього рівня фахових компетенцій він стає реально конкурентоздатною одиницею професійного середовища.

У цьому аспекті проблеми значним стає *компетентнісний підхід*, який уможливує зв'язок сфери освіти зі сферою праці. Зміст компетентнісного підходу визначає завдання освітнього закладу формувати та розвивати у майбутніх фахівців сфери послуг базові та професійно спрямовані компетенції, а його мета зумовлюється тенденціями розвитку сучасного суспільства відповідно до очікувань фахівців із високим рівнем якості професійної підготовки. Базові (або ключові) компетенції дають можливість майбутньому фахівцеві сфери послуг реалізовуватися у професійній діяльності, а професійні – є вузькоспрямованими компетенціями, що визначають ступінь готовності до діяльності у різних видах напрямку професійної підготовки.

Спираючись на трактування різними авторами суті поняття «компетентність», підсумовуємо, що основним його значенням є відбиття професій-

ного досвіду людини у межах компетенції конкретної діяльності, високий рівень якого виявляється у гармонійному поєднанні групи компетенцій: інтелектуальних (здібності до продуктивної аналітичної діяльності), соціальних (громадянської грамотності), особистісних (здатності до спілкування, рефлексії, готовності до самоосвіти упродовж усього життя).

Аналізуючи наукову літературу, визначаємо, що одним зі шляхів оновлення змісту освіти є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід і створення механізмів його використання.

Отже, компетентнісний підхід дозволяє зорієнтувати майбутніх фахівців сфери послуг на зміщення акценту в освітній діяльності з накопичення знань на здатність застосовувати ці знання на практиці, що дозволить досягати успішності у професійній реалізації. Професійна компетентність визначить спроможність і спрямованість фахівця не лише до виявлення рівня підготовленості до здійснення фахової діяльності, але й до самостійної ініціативної взаємодії із соціумом. Таке розуміння зв'язку компетентнісного підходу із самостійністю в отриманні знань і набутті умінь окремою особистістю можна пояснити необхідністю орієнтації фахівців (або майбутніх фахівців) на те, що в сучасних умовах старіння інформації відбувається досить швидко (швидше, ніж закінчується навчання у профільному закладі освіти). Така ситуація зумовлює потребу в перебудові свідомості суб'єктів навчання на самоосвіту, формування умінь отримувати знання самостійно, а також самостійно визначати необхідність набуття додаткових професійних умінь відповідно до потреб розвитку галузі. Отже, входження майбутнього фахівця у соціальний світ і його продуктивна адаптація у ньому цілком залежить від використання в освітньому процесі компетентнісного підходу.

Системний підхід дозволяє інтегрувати всі методологічні підходи в єдине ціле, гармонізувати вимоги суспільства й особистості майбутніх фахівців сфери послуг щодо оволодіння майбутньою професією. Він орієнтує на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявлення в них різноманітних типів зв'язку та зведення їх у єдину теоретичну картину. Згідно з цим підходом модель розглядається як цілісна система, упорядкована множина взаємопов'язаних компонентів (мотиваційно-цільового, методологічного, технологічного, оцінювально-результативного), що є цілісним утворенням.

Отже, обґрунтувавши методологічні підходи, на яких повинна базуватися модель освітнього процесу, ми довели, що реалізація їх сприятиме подоланню труднощів у навчанні, саморозвитку та самовизначенні особистості майбутнього фахівця сфери послуг. Ефективність обраних наукових підходів можлива лише у разі їх комплексного засто-

сування, оскільки кожен із них виконує свою функцію, а в цілому вони забезпечують досягнення мети – сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців сфери послуг.

Технологічність освітнього процесу виступає сьогодні показником його якості, бо дає відповіді на запитання не «Що робити?», а «Яким чином здійснити це краще?», оскільки технологія усвідомлюється нами як мистецтво застосування результатів наукових досліджень у сфері освітньої діяльності.

Традиційно зміст підготовки фахівця трактується як комплекс педагогічних знань, практичних умінь і навичок, потрібних для здійснення професійних функцій. У нашому дослідженні цей компонент представлений у вигляді комплексу знань, практичних умінь, визначених специфікою роботи фахівців сфери послуг, спрямований на формування їх готовності до професійної діяльності.

У дослідженні дотримувалися позиції, що зміст навчання має відповідати державним стандартам вищої освіти, містити основні норми й еталони професійної діяльності, проектувати навчальну дисципліну як предмет діяльності студента, озброювати майбутніх фахівців сфери послуг знаннями особистісного сенсу.

У процесі підготовки фахівців сфери послуг до професійної діяльності нами обрано такі форми організації навчання: лекції, семінари, лабораторно-практичні заняття, самостійну роботу, співнавчання, взаємонавчання тощо.

Ця модель передбачає і впровадження таких *технологій навчання*, як: діалогічно-дискусійні (диспути, дискусії, «мозкова атака»); ігрові (ділові, рольові, ситуаційно-рольові ігри); ситуаційного навчання (кейс-технології), проектні, що можуть бути реалізовані під час організації різних форм навчання.

Велике значення нами надається застосуванню *ситуаційних вправ*, які розглядаються як вирішення: ціннісно-змістовних проблем; ціннісно-змістовних конфліктних ситуацій; рефлексивних ситуацій; ситуацій, що спрямовуються на виховання професійного такту, регуляцію власного емоційного стану; ситуаційних вправ на прийняття рішення. Це зумовлено тим, що діяльність фахівця сфери послуг складається з цілого комплексу ситуацій, що виникають спонтанно, і досить часто є суперечністю між очікуваннями та реальною картиною.

Для розвитку у майбутніх фахівців сфери послуг знань, практичних умінь, важливих професійних та особистісних якостей, потрібних для формування готовності до професійної діяльності, вважаємо за доцільне застосування технології тренінгів.

Значний ефект у формуванні готовності майбутнього фахівця сфери послуг до професійної

діяльності надає метод *тренінгу*, який базується на розумінні особистості того, хто навчається, як активного учасника подій, що наближаються до реальних. У контексті нашого дослідження ми пропонуємо використовувати такі види тренінгу, як практично-професійний тренінг і тренінг комунікацій – форми спеціально організованого спілкування, дія яких заснована на активних методах групової роботи.

У формуванні готовності майбутніх фахівців сфери послуг значна увага приділена активній участі студентів у різних формах позааудиторної роботи, мета якої – створення умов для творчого, інтелектуального, духовного, фізичного розвитку студентів у вільний від навчання час; підготовка студентів до професійної діяльності; упровадження якісно нових форм і методів організації позааудиторної роботи; задоволення їхніх освітніх потреб шляхом залучення до різних форм роботи.

Перевага надана формам позааудиторної роботи, які сприяють набуттю конкретних прогностичних, організаторських, комунікативних умінь майбутнього фахівця сфери послуг: підготовці реклами, наочних матеріалів під час різноманітних заходів; організації дискусій, вікторин, акцій та інших масових заходів; фестивалів, вікторинам, інтерактивним шоу, брейн-рингам; гурткам, клубам, екскурсіям, туристичних походам; створенню портфоліо.

Перелічені форми роботи сприяють не лише набуттю практичного досвіду, але і формуванню компонентів готовності майбутнього фахівця сфери послуг до професійної діяльності.

Результатом реалізації цієї моделі є сформована гармонійна, різнобічно розвинена особистість, для якої професійні знання, уміння, навички становлять основу для самореалізації і саморозвитку в професійній сфері, яка підготовлена до майбутньої професійної діяльності й відповідає вимогам сьогодення. Тому останній компонент моделі, **оцінювально-результативний**, передбачає моніторинг освітньої діяльності студентів: вхідний, поточний і підсумковий контроль. Контроль, аналіз, оцінювання та самооцінювання результатів сформованості професійної компетентності забезпечують такі методи, як: бесіди, захист практичних, лабораторних робіт, розв'язання професійних задач, аналіз кейс-ситуацій, тестування (письмове та із застосуванням програмованих засобів), анкету-

вання, виконання контрольних робіт і проектів, написання рефератів і курсових робіт, спостереження за здійсненням професійної діяльності та виявленням особистісних ціннісних орієнтацій, якість виконання проектів і наукових досліджень, їх захист, написання статей і доповідей на конференціях, ведення щоденників власних досягнень, самоаналіз із якості виконання навчальних завдань, облік отриманих балів та ін.

Зрозуміло, що методики, які моделюють професійну діяльність майбутніх випускників в освітньому процесі, потребують системи контролю, подібної до вищезазначеної. Саме тому оцінювально-результативний компонент моделі є однією з частин фундаменту для створення і впровадження цих методик.

Висновки. Означена модель освітнього процесу реалізується шляхом формування готовності майбутніх фахівців сфери послуг до професійної діяльності. У ній визначені форми, що забезпечують теоретичну і практичну підготовку здобувачів освіти, методи і засоби, які сприяють досягненню необхідного результату – сформованості готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Подальші наші дослідження будуть спрямовані на завершення експериментальної перевірки ефективності моделі та визначення результативності впровадження її в освітній процес.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волкова Н.П., Тарнопольський О.Б. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 228 с.
2. Дахин А.Н. Педагогическое моделирование: сущность, эффективность и неопределенность. Педагогика. 2003. № 4. С. 21–26.
3. Кушнір В.А. Теоретико-методологічні основи системного аналізу педагогічного процесу вищої школи: дис. ... док. пед. наук: 13.00.04; Ін-т педагогіки і психології професійної освіти АПН України. К., 2003. 482 с.
4. Психолого-педагогический словарь для учителей и руководителей общеобразовательных учреждений / под ред. П.И. Пидкасистого; автор-составитель В.А. Мижериков. Ростов-на-Дону: Изд-во «Феникс», 1998. 544 с.
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підручник. К.: Генеза, 1999. 368 с.
6. Словник іншомовних слів / за ред. О.С. Мельничука. К.: Гол. ред. УРЕ, 1977. 775 с.